

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

ת"א, ט"ו אייר, תשע"ז
11/05/2017

הנדון: תקנות בתי המשפט (אגרות)(תיקון מס'), תשע"ז – 2017

נייר עמדה

לשכת עורכי הדין מתכבדת בזאת להגיש את תגובתה לטיוטת תקנות בתי המשפט (אגרות)(תיקון מס'), תשע"ז – 2017 מיום 21.3.2017 (להלן: "התיקון"):

לשכת עורכי הדין מתנגדת לתיקון המוצע, מהטעמים להלן:

1. ההצעה, לפיה הגשת בקשות ביניים בהליכים אזרחיים תחוייב בתשלום אגרה, פוגעת בזכות הגישה לבית המשפט, מקפחת את זכותם של האזרחים, מעניקה יתרון דיוני בלתי מוצדק למדינה ולבעלי ממון, איננה הדרך הראויה להשגת מטרת ההצעה (מניעת בקשות סרק). מעיון בתיקון המוצע עולה כי ניתן משקל מינימאלי, אם בכלל, לזכויות בעלי הדין.
 2. על פי הפסיקה (ראה, למשל, בה"נ רוטה נ. נצבטייב פ"ד נד(4) 707 (2000)), נקבע כי זכות הגישה לבית המשפט הינה זכות יסוד המוגנת על ידי חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, זכות המהווה אבן פינה בזכויות האדם והמבטיחה את שלטון החוק. הטלת אגרה על בעל דין מהווה מחסום ראשוני למימוש זכות הגישה לערכאות ועל כן יש להפעיל את הסמכות להטלת אגרות באופן שיצמצם את הפגיעה בזכות הגישה.
 3. בהליכים אזרחיים, הגשת בקשות ביניים מהווה חלק ממימוש הזכות להתדיין בבית המשפט, והיא נדרשת, במקרים המתאימים, על מנת להבטיח את זכותם של בעלי הדין למשפט הוגן ולצדק.
 - הטלת אגרה על בקשות ביניים תרתיע בעלי דין מלמצות זכויותיהם בבית המשפט, תפגע בנגישות למשפט של אוכלוסיות מוחלשות ובאיזונים חשובים בהליך המשפטי, ואף תפגע באפשרות להבטיח את הזכות הבסיסית לנגישות למשפט ולצדק. זאת, תוך הצבת האזרח הקטן חסר היכולת בעמדה נחותה בהתדיינות למול המדינה ובעלי הממון.
 - יפים לענייננו דברים שנאמרו בבש"א 4248/08 פלוני נ' פלוני (פורסם בנבו; 07.10.08), שם נאמר כי השתת אגרות בית משפט ושיעורה של אגרה מעין זו יכולים לעורר קשת של אתגרים חוקתיים שמקורם בפגיעה אפשרית במספר זכויות יסוד של הפרט – השוויון, הקניין והגישה לערכאות.
4. לכך יש להוסיף את העובדה שבתיק העיקרי בהליכים האזרחיים מוטלת אגרה, אשר מהווה מימון של ההליך המשפטי, לרבות הליכי הביניים. אין כל הצדקה להטלת אגרה נוספת שתוסיף כסף רב לקופת המדינה ובמיוחד כשמדובר על חשבון אזרחים שידם אינה משגת לשלמה.
 5. יתרה מכך, המדינה בכובעה כבעלת דין פטורה מתשלום אגרות, כך שבאפשרותה להגיש מספר בלתי מוגבל של בקשות ביניים בעוד על האזרח להכניס ידו לכיסו, באופן שמקים חשש

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

- לאי הגשת בקשות ראויות, בשל העלות הכספית הכרוכה בהן. מכאן, שהטלת האגרות יוצרת אפליה מובהקת בין המדינה הפטורה מתשלום אגרות לבין ציבור המתדיינים.
6. יש לזכור כי מטרת המשפט הינה בדרך כלל יישוב סכסוך על ידי הוצאת הצדק לאור. פגיעה בזכויות המתדיינים עלולה לחטוא למטרה זו. ייעול ההליכים הינו רצוי, אך לא ייתכן שיבוא על חשבון עשיית הצדק.
7. הטלת אגרות על בקשות ביניים תיצור מחלוקות מיותרות בין עורכי דין לבין לקוחותיהם לגבי הגשת בקשות שונות ההכרחיות לניהול התיק. עורך הדין עלול למצוא עצמו במחלוקת מיותרת עם לקוחו, באם להגיש בקשת ביניים בתיק, שעורך הדין סבור שהיא חיונית, וזאת בשל התנגדות לקוחו לשלם אגרה בגינה.
8. נקודת המוצא של התיקון היא כי העומס בבתי המשפט נגרם גם בשל הגשת בקשות ביניים, וכי הטלת אגרה בסך 50 ₪ עבור הגשת בקשת ביניים (למעט חריגים) תביא להפחתת העומס בבתי המשפט.
9. בבתי המשפט קיים עומס של תיקים המתנהלים שנים ארוכות. עומס זה נוצר כתוצאה מריבוי ההליכים העיקריים, מחסור בשופטים, עיכוב וסחבת (לעתים עד כדי שנים רבות) במתן החלטות ופסקי דין בניגוד לדין, אורכם של פסקי הדין הנכתבים לבסוף, אי שמירה על עקרון רציפות הדיון [כדברי כבי השופט (כתוארו אז) ש. לוי: "לדידי לא עומס ההליכים הוא שמונע ציות בתי המשפט למצוות המחוקק הכלולה בסעיף 125 הני"ל אלא אי ציות לכלל האמור הוא אחד מהגורמים המרכזיים להגדלת עומס העבודה בבתי המשפט"¹], ריבוי ישיבות קדם משפט, ליקויים בבקיאות שופטים בפרטי התיק המתנהל בפניהם, פסיקת הוצאות שאינן ריאליות, הימנעות מפנייה מלכתחילה להליכי גישור, פישור או בורות ועוד.
10. הנה כי כן, הגשת בקשות ביניים מהווה (אם בכלל) רק אחד מן הגורמים, ולא דווקא העיקרי שבהם, לבעיית העומס בבתי המשפט.
11. ניסיונות קודמים להביא להקלה בעומס, כגון: נוהל דחיית דיונים, הפניית הליכים לסדר דין מהיר, והגדלת סמכות בית המשפט לתביעות קטנות, לא הביאו להפחתה משמעותית בעומס.
12. ניתן להניח כי גם התיקון המוצע לא יביא לתוצאה הרצויה וכי הנזק העלול להיגרם אם יתקבל, עולה על התועלת שבו, אם בכלל תהא כזו.
13. במידה והבעיה העומדת בבסיס התיקון הינה העומס על מערכת בתי המשפט – הרי שניתן לפתור אותה בדרכים אחרות, בהתחשב בגורמים לה המפורטים לעיל.

¹ כב' השופט (כתוארו אז) ש. לוי בבג"צ 4974/92 יעקב רובין, עו"ד נ' כב' השופט סגלסון פ"ד מו (5) 772, בהתייחסו לסעיף 125 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] תשמ"ב 1982: "ולמעשה עקב עומס העבודה שבבתי המשפט, מתעלמים בתי המשפט מסעיף זה המצפה לתיקונו ולו כדי למנוע מבתי המשפט מלעבור ולהפר יום יום את האמור בה'. בכל הכבוד - איני מסכים. ישבתי גם אני, כמו שופטים אחרים, בשעתו כשופט של ערכאה ראשונה וקיימתי דיונים מיום ליום ואין לי ספק שצורת דיון זו תרמה ליעול משמעותי ביותר בהליכים... שהרי אין מדובר בכלל טכני אלא בכלל המיועד ליעל את הדיון ואין המטרה מקדשת את האמצעים".

לשכת עורכי הדין בישראל
ISRAEL BAR ASSOCIATION
نقابة المحامين في إسرائيل

14. החסרונות העיקריים בתיקון המוצע הם:
- 14.1. צמצום זכות הגישה לערכאות, אשר הוכרה כזכות יסוד מן המעלה הראשונה.
- 14.2. חיוב כאמור עלול ליצור אי שוויון בהגשת בקשות בין בעלי דין שידם משגת, לבין בעלי דין חסרי יכולת כלכלית.
- 14.3. אמנם הסכום המוצע כעת אינו גבוה, אך אם תתקבל ההצעה, יש חשש שהסכומים יעלו בהמשך באופן שיכביד מאוד על מתדיינים.
15. פתרון אפשרי וייעודי לעניין בקשות ביניים עשוי להיות:
- 15.1. פסיקת הוצאות משפט עם ההכרעה בבקשת הביניים.
- 15.2. קביעת גובה סכום הוצאות המשפט בהתחשב בתוצאת בקשת הביניים, נחיצותה, התנהלות בעל הדין ועוד.
16. כך, "מחיר" הבקשה ייגבה עם תום הליך הביניים ולא ישמש כחסם עובר להגשתו, והסכומים בהם יחויב המבקש יהיו גבוהים יותר ויובילו לתוצאה אפקטיבית יותר למניעת או למצער הפחתת הגשת בקשות סרק.
17. הצעת לשכת עורכי הדין הינה לגבש באופן מיידי צוות משותף מטעם הרשות השופטת, משרד המשפטים ולשכת עורכי הדין בכדי לגבש בצוותא חזא פתרונות להתמודדות עם העומס בבתי המשפט.
18. נשמח להרחיב בדיון בעל פה.

בכבוד רב,

אפרת הוזנבלט, עו"ד

יו"ד (משותף) פורום בתי המשפט
לשכת עורכי הדין

הילל איש שלום, עו"ד

יו"ר (משותף) ועדת סדר דין אזרחי
לשכת עורכי הדין